

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 4 АПРИЛА 1872.



ПОЗОРИШТЕ.



УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРОТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

КРАЉЕВА СЕЈА.

ИСТОРИЈСКА ДРАМА У 4 ДЕЛА НАПИСАО ДР. МИЛАН ЈОВАНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Стеван Урош III. Дечански, краљ српски.
Душан, његов син.
Михаило, краљ бугарски.
Неда, његова жена, сестра краља Уроша.
Александар, њихов син (дете од 7—8 год.)
Теодора, сестра грчког цара Андроника.

Леонтас, грчки дворанин.
Новак, српски војвода.
Марица, његова кћи.
Стеван, душанов слуга.
Капулос, леонтин слуга.
Калуђер.

Војводе, главари, страже.

Збива се у првој половини 14 века; први, други и четврти део у двору михаиловом, трећи у урошевом.

ПРВИ ДЕО.

I. ПОЈАВА.

Соба у средњовечном стилу са двоји врати.

Леонтас и Капулос.

Капулос.

Право ми је отац у млађано доба
Говорио: сине, кад полазиш на пут,
Остав' жену дома, кајати се не ћеш!

Леонтас.

Па и није речи узалуд трошио,
Жена оста дома.

Капулос.

Моја, право рече,
Да бих боље могао попратити тубе.
Ох, да чудне славе старом византинцу!

Леонтас.

Је ли ово жена, што си допратио,
Или је девојка? Говори будало!

Капулос.

А шта да ти кажем кад ме чудно питаши?
И девојка нек' је, па знам да је овде
Написала момка.

Леонтас.

Ха! Измете јудуски!
Знаш ли коме ово и за кога збориши?
Целивај прашину што додирне нога
Теодоре, сестре цара твога, скоте!

Капулос.

И да нисам знао да је царска сестра,
До сада бих сто пут већ сазнати мор'о
Да је тако. Пре би оружана војска
Великога цара у Бугарску стигла,
Да покоси букољ што је за косидбу;
Да са живим огњем спржи ову земљу,
Где се вари отров Византији — — —

Леонтас.

Мучи!

Капулос.

Него што је стигла једна жена с' пратњом.
Сад је болу зуби, сад је тиши седло,
Сад је опет мори туга за матером;
Дај студене воде, желудац се стрес'о,
Сад пуштај сокола да ми хвата ону
Тицу тамо. Ха, ха, ето видиш, тако
Путују девојке царске крви.

Леонтас.

Стари

Клеветниче, хвали Бога што си дванут
На коцку се мето да ми чуваш главу:
Ова ѡорда овде дала би ти крвав
Одговор на твоју нескладну поругу.

Капулос.

Што јед смисли о том не ће ни да знаде
Хладни разум. Слабо си ме устрашио!
Не рече ли сада, да већ дванут хтедох

За тебе умрети? Шта ја марим ако
Данас ево овде испуниш ми жеђу.

Леонтас.

Прости, верна слуга, ценим твоје срце
Што ме љуби. Али за што — реци право
За што врећаш ону, коју љуби свако
Велико и мало: Теодору за што
Врећам?

Капулос.

Кунем ти се, да то ни сам хтео!

Леонтас.

А да шта те гони да се њојзи ругаш?

Капулос.

Рећи ћу ти право, али ваља најпре
Ти мени да кажеш зашт' си тако смућен?

(Наставиће се.)

Младо чело грде обилате боре;
Где је болу извор, да га ја испијем.
Може л' верни слуга оно чнит' радо
Чему се господар с јутра и вечера
На силу одaje? Ил' зар није тако?

Леонтас.

Отуд даље теку твоје речи? Нека!
Не терети душу с' не основном сумњом.
Служба дворанина није тако сјајна
К'о што људи мисле: ожалошћен чепа
Онај ко се види да ј' оруђе туђих
Непознатих цели. — Доста беше збора.
Иди те одмори утрудним јахањем
Изломљено тело, иди, — — иди!

(Капулос излази)

СРПСКО ПАРОДИЈНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Мати и син.“) Ова позоришна игра приказана је на нашој позорници по други пут 27 марта. Како је о самом комаду и о игри наших глумача говорено оширијије кад се овај комад представљао први пут, то ћемо овом приликом само толико рећи, да се комад дошао и да је представа добро испала, а испала би још боље, да несу неки представљачи убрзали своје говоре тако, де им се морао језик mestimicne смотрали од тешке брезине. То је истина ситница, али на што и ње кад квари уживање у складној целини.

(„Рукавица и лепеза“). Шаљива игра у 3 радње од Бајара и Саважа (превод Ф. Обернегевића) приказивана је у среду 29 марта.

За људе, који су, као ево ми, прометли преко главе толике револуције, велике и мале, јулијске, маратске и септембарске, који су били очевидци тако замашних друштвених промена, што попикоше из отих покрета, промена, којих помисао само пре стот година могаћаше да унесе дрхтавицу у најсемелију срч, за такве је људе права услада, кад гледе сад, после сто година, онај ситничарски живот у ситним дворовима сићушних кнежевиница средње Јевропе. Како је занимљив тај живот, како безазлен, како идиличан! Рекао би човек на први поглед, да је то неки микроскопски снимак великог планетарног живота, јер и ту има једно „височајше“ сунце око којега се крећу — хтеле не хтеле — свакојаке планете са својим неизброжним трабантима; али кад га загледи поизближе, онда ће одустати од тога високог сравњења, те ће се сићи у поређењу

доле до — кошнице. А за што баш до кошнице? Ех, онде је чиста копија тога превековног монархизма. Једна краљица са својом четом обожатеља што се хране чистим медом „височајшег благоволенија“, остало све робље што ради а не може да прогледа, јер је у том свету апсолутан — мрак.

Ми смо тога вечера гледали тај мрак дражесне апсолутности женске у обичном театрском осветљењу. Цела је земља узрујана. — Али, не плаши се мирољубиви читаоче, није то велика земља, да би се од ње могла уздрмати и твоја лепа домовина, нити је то злу рада узрујаност. То је једна убава шака земље од неке кнежевинице, у којој можеш чути на северној међи кад жабе крекећу на јужној; а узрујаност је весела, блаженска, која долази отуд што се удаје кнегиња Амалија. Добра кнегиња удаје се за то, што се нада да ће тако најбоље „усрећити свој народ“ — с неколико принчева, а државну благајну с неколико нових апанажа. Та удаја је сасреда читавом делу. Па кога хоће да узме за мужа наша суверена кнегињица по што је од свога блаженопочившег сувреног стрица наследила толики народ. Кога? Грозно је али шта ћемо кад је тако, свога — секретара. Едгар Лимберг зове се тај најерећнији илебејац, на кога је пало височајше око амалијино. Али он није за то најерећнији што га љуби његова владарица (о томе човек онога доба не сме ни да спева), него за то, што је његова љубав нашла одзива у срцу лепе придворкиње Матилде. Јадан Едгар стоји између две женске, обе младе, лепе, заљубљене и ревњиве и ми стрепимо, да ће између два извора остати жедан, јер кнегиња

бдије аргуским очима над својим љубимцем. У тој неводи не могу љубавници другачије да се разговарају него пред кнегињом, а да ова не би опазила шта се забива, мора у ручици лепе Матилде да се отворилепеза, што значи: то се, драги, тебе тиче и ако се то говори кнегињи, а љубавник одговара својој љубавници играјући се са својом рукавицом. То је „рукавица и лепеза.“ Како слушалац зна шта се тиме хоће, разуме се да овај љубавни мањевар буди у њему весело расположење, све на рачун до ушију заљубљене кнегиње. Да нису око кнегиње сами трутови, ова би шала могла у онога доба скупо да стапе младе љубавнике, али гроф Хенрик у вези с Едгаром познаје добро своје људе: међу њима је пријатељство и погодба, да кнегиња пође за првога да би овај други дошао до своје љубавнице, па како су оба промуђурина, разуме се да на крају поведе сваку своју: Лена одиста замисао, лен и заплет, врло складан сценски распоред, врло пријатан дијалог. Историјски субстрат на страну, морамо признати да је то једна од најбољих францеских игара што их имамо у репертоару. Преводилац није узалуд утрошио свој труд.

Али се за пакост наша позорницајна дружина узалуд упинала, да нам ово дело прикаже у своме верном облику. За овако филе дворске призоре, па још такве, које су окађене париским парфеном, за улоге, које се играју у белим рукавицама, хоће се виште, много виште углажености, оне лаке еленганице, без које комад овога жанра не може имати своје праве боје. Зорић је сам убеђен да тога морајаше бити, те је у својој марљивости био претерано елегантан, а баш њему би најпре попустили, јер карактер Дантлијор није карактер ветрењасте дворске будале, него озбиљна, крута, охола и занета интригана. Човек, који се у својој занетости маша чак за кнегињину руку, не сме се приказивати као полишињел. Из оте криво схваћене основе, дошла је погрешна мимика скоро у свакој појави. Тако бемо примера ради навести само ону једну, где га кнегиња на крају називље његовим правим именом (сметењаком.) Сујетан човек, као што је барон, хоће набусити да се исправи, а будала, клецда. Желили би, да се наши глумци науче писати, кад нису на чисто, како ће из текста да тумаче карактер који приказују. И Брани је убеђен да се улоге у том комаду играју у рукавицама, тако је убеђен, да је обукао рукавицу и онда кад је ваљало држати је у руци, те је тако публици умакла једна замешана реч, која се тицала Матилде, а не кнегиње, а то је: „Ви сте слободни.“ И ми смо тако слободни рећи Брацију, да нам се тога вечера виште допаса као пријатељ Хенриков него као љубавник Матилдин. Овоме нашем даровитом глумцу, као да не иде од руке тај „курмахерај“ на позор-

ници. А Матилда? Ех, да је игра К. Савићеве била тако коректна као тоалета — али не, и ту имамо нешто да приметимо. Још је рано доба године на се бојимо да ће наша млада глумица захладнити, ако мало виште не застре своја плећа. „Жижка“ истине чини своје да излечи те кијавице, али свакако је боље предупредити болест, него је после лечити. Да, ми хтедосмо о игри говорити. Игра не имајашеовољно живости, као што то приличи оној Матилди, која је изумела шалу с рукавицом и лепезом. Наше младе глумице као да се боје у својим љубавним улогама, да не ћеју битиовољно „благообразне“, ако се виште доближе својим љубавницима, ако их где што (и кад не стоји писано) ухвате за руку, погладе по образу, и т. д. Не бојте се, госпођице! Ми се поносимо с девојачким члановима наше позорнице, али — ми би желели да се поносимо и с нашим љубавницама на позорици. То као да зна Л. Маринковићева, јер она је с те стране добро приказивала и енаку Шарлоту, али дворкињу Шарлоту — та дворкиња није се могла тога вечера додворити публици боље него што се додворила својој кнегињи. Једна Маринковићка беше нам то вече налик на оно, што је требала да буде: слаба владарица, горда аристократкиња, пежна љубавница и осетљива жена. Само на крају где се та осетљивост у делу истиче најјаче, онде, где кнегиња сазије, ко је вара с лепезом и с рукавицом, не беше нам доста осетљива. Она ревњива девојка, која беспи од саме помисли на неверство њезина љубавника, не може бити доста плаха на очи глед томе издајству. Недељковић је понајбоље извео грофа Хенрика особито у тренутку његове поноситости — али две (па нека буде и три) ласте не праве пролеће. Представа ће пострадати свакад, ако се главни одсеци дела не и напојују јасно, а то се на жалост збило у „рукавици и лепези“, и за то смо тога вечера иза представе осетили празнину не само у желудцу него и у срцу.

* (Светозар Крстић) досадањи новчар и агенат српског народног позоришта оставља народно позориште, коме је девет година послужио верно, поштено и савесно. Наше позориште много губи у њему. Тешко да ће му се наћи заменик, који ће за позориште и за нашу позоришну ствар тако одушевљен бити и за њих тако свесно и савесно радити, као што је то чинио наш „Чика“, као што су га звали по целоме Српству. Ми, жалећи за њим што нас оставља, желимо му добру срећу у његовом новом занимању, и надамо се, да ће и од сада, у колико узможе, народном позоришту у свему на руку ићи и потпомагати га.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ИЗВАН

ПРЕДСТАВА 50.

ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 4 АПРИЛА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI:



Ф. КЛЕЦЕРА,

професора виолончелисте, дворскога виртуоза саских херцега-владалана од Кобург-

Готе и Мајнингена, вitezа различитих ордена, и т. д.

У КОНЦЕРТУ ЏЕ СУДЕЛОВАТИ

Г҃А ВАЛЕРИЈА КЛЕЦЕРОВА,

и

ЛУДВИГ МИЛДЕ,

управљач певачког збора.

ПРЕГЛЕД:

1. „Фантазија о теми“, од Шуберта. Свираће г. Фери Клецер.
2. Мелодрам: „Женско срце“, песма од Сафира, музика од Проха, говориће г. В. Клецерова.
3. а) „Руска Романца“, од Глинке; б) „Словенска игра“, од Ф. Клецера, свираће Ф. Клецер.
4. „20. 30. 40.“ Смештан призор, од Кастилија, говориће г. В. Клецерова.
5. а) „Арија“ из шестнаестога века, од Перголеза; б) „Серенада“ (славна) од Хајдна; в) „Војнички Аллегро“, од Сервеса, свираће г. Ф. Клецер.

ПРЕ ТОГА:

ЛЕКОДПУНИЦА.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПО ШПАНСКОМ ОД ДОН МАНУЈЕЛА ХУАНА ДИЈАНЕ ПРЕРАДИО ЛАУШ,
КРАЉ БАВАРСКИ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Федерико, шпански плем.	Недељковић.
Маријана, његова жена .	К. Савићева.
Долорес, њезина мати .	М. Савићева.
Дона Леонсија, марија- нина баба	Ј. Маринковићка.

Дон Клето де Сангредо, кућни лекар леонсијин	Зорић.
Рафајел, Федериков прија- тељ.	Брани.
Хуан, Федериков слуга.	Хаџић.

Збива се у Толеду године 1862.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.